

Мал үвлзүүлгэнд бөлдлгэнэ сара нөдлмшиг бүрдэнгүгүяр кехмн

★

И. К. ЛЕБЕДЕВ,
КПСС-н Ставропольск
крайкомин сөглэтр.

★

Цуг мана ори-нутгар Алдр-Октябри 40 жилин өдннг нертэ кевэр тослгын социалистическ дөрлэн делгрв. Эн дөрлэнд Ставрополин күч-көлсчир болзгасн урд—августин 1 шинд Төрскнэ закрөмд 70 сай гар пуд буудā орулад, буудā бөлдлгэнэ государственн зурагын күцāгдэд темдгтā түрүн дилврмүд күщхāv.

Оли-āмтнā эдл-ахун эн эрки чинртā төр хагъллгэнд бāргдсн дилвр, тārā хуралгынā болн буудā бөлдлгэнэ өдрмүдт бүрдāгдсн партийн, советск, комсомольск болн профсоюзн организацсин агьуик бүрдāмджин көдлмшин ашд күцāгдсн. Буудā-гуйрин фронтд бāргдсн дилвр—кесг миньгын колхозникудин, МТС-н болн совхозмудин көдлччирин шунлтта көдлмшин аш болджана! Ахр болзгт, геедрлт угагьар тārā хуралгэнд, дакад буудā бөлдлгэнэ зураг болзгасн урд күцāгдгэнд, тārāг түрүлādделгād хадчкад, дакад цуглуудж цөкдж авлгынā эв-аргь өргнār оэлзлгын дөнъ-тусан күргв.

Тārā хуралгынā өдрмүдт—оли колхозникудин, МТС-н болн совхозмудин көдлмшчирин сүв-сөдвār, сән элцл өргн кевār делгрв. Ставрополин селāнā эдл-ахуд бāāх элвг техникиг эв-аргьинь олдж эдлād, эднā кесгн машиндик аш күцлж көдлчхāv. Чугуевск совхозас—Гурьевин Петр болн Иван хойр, Ново-Александровск МТС-с—Алексей Слободченко болн Павел Трофимов, Бурукшунск МТС-с—Герасим Пилипенко, Көшкидькин Иван болн Никит хойр болн нань чигн кесг комбайнермүд көдлмшин кемджāгьāн гурвал, дөрвād холван давуудж күцāджāv.

Буудā-гуйрин төлā ноолдлгын төгсв. Ода гол оньг—олна мал өсгдж-өргджүүлгэнā төрт тāvгдх зөвтā. Ставрополин селāнā эдл-ахун күч-көлсчир āмн болгынā тоод мах, үс, тос гаргьлгьар өбрхн джилмүдин эргцд США-г күцхчин гидж Коммунистическ партин тāvсн төринг өргмджтā кевār тосцхала. Темдглгдсн күцл күцāхин төлā зөвār көдлмш кегддж одсн бāāнā. Колхозмуд болн совхозмуд эн джилн 7 сарин эргцд государствд, ниднин джилн ирлцнгьү цагт өггдсн болн хулдгдсн селāнā эдл-ахун эдл-уушас ним икār авцхав: мах—9,1 тонн, эс гидж 1,3 холван икār, үс.—45 миньгын тонн, эс гидж 1,3 холван, бндг—171 сай, эс гидж хойр холван икār өггдв. Болв советск улс күцсн күцлārн санамрдамн биш. Мах, үс, тос гаргьлгьар өбрхн джилмүдин эргцд США-г күцхчин төлā,

мал-агьрус болн шову өсглгьār, теднās авгдг эдл-уш өбдлүүлгьār авгдсн даалгьвр күцāхин төлā селāнā эдл-ахуд бāāх элвг көрнъ оэлдж икār шундж, зүткдж көдлх кергтā.

Мал өсглгьнд болн энүнās авгдг эдл-уш өбдлүүлхд—үвлд сән белдвр бүрлādж, мал сāāнār үвлзүлдж гаргьлгын эрки чинртā болдг. Үвлд малин хот болн дулан хаша-хаац белдсн колхозмуд болн совхозмуд мал өсгдж-өргджүүлгьнд сән үзмджс күцлж, джилн ут-туршарт малас авгдг эдл-уш икār гаргьад йовдгнъ давсн джилмүдин дамилтс үзүлджнā. Эн учрар терүг тоолдж, партин крайком болн крайин күцāгч комитет мал үвлзүүлгьнд бөлдлгэнэ сара көдлмш июлин 25-с авн зарлв. Эн сара көдлмшин эргцд фермсүр болн кошарсүр хойр сай шаху тонн малин хот-өвсн зөбгдх зөвтā, 25 сай шаху тонн силос дардж авх, хөбнā болн нань чигн малин төлā 393 кошар, 2825 дулан хаша-хаац бāргдх зөвтā. Июлин 25-на хөбн зөвār көдлмш кегдж одв, болв делгүдāн болн күццдāн кегдād уга.

Колхоз болн совхоз болгьнд малин батта көрнъ бāāлгын—олна мал өсглгьнā, энүнās авгдг эдл-уш өбдлүүлгьнā гол эв-аргьинь болджана. Бāāх эв-аргьан цугтнв оэлддж, олна мал, аргьта болхла малин оли-зүсн хот икār белдж авлгын—мана эрки төр болдг. Малин хотин көрнөгд—силос, нег үлү эрдни-шишā гнгьād шимтā, āмтāхн шүүстā хот зөвār ик орм ээлджнā. Эн хотар фермсиг тетгхин эркд үкр болгьнд багь гихдāн 10 тонн силос дардж авх кергтā, хөн болгьнд 3 центнер, кичлх гаха болгьнд—5 тонн силос дардж авх кергтā. Силос белддж авхларн, энүнā чинрт онц оньг тāvгдх зөвтā. Силос дардж авхнүкиг, эс гидж траншейн үүрмгār керчгдсн көк өвсār дүүргдж зокал мет нег өдрин эргцд дардж авчх кергтā. Эрдни-шишāг зөгсөдж хагсал уга, буудāн көк цагтнв хурадж авад, силос дардж авх кергтā. Шимтā, āмтāхн хотин көрнъ икдүлхин эркд тārдж ургьасн нарн цөцгин зāрм хүвин силос гидж дардж авчх колхозмудин болн совхозмудин гардачир чикār уулдджāцхāнā. Эн мел чик, кергт ирлцнгьү, гаругьан лааджах көдлмш. Болв зүг сән цаг алд уга, цөцгдж йовх цагтнв хаддж, силос дардж авх кергтā. Нег үлү болм чигā хурта-чингтā Карачаево-Черкесск автономн областин болн

крайин өмн зах районин колхозмудар болн совхозмудар шимтā āмтāхн хотин көрнъ икдүлхд газрин оли зүсн өвсн ик гидг негр болхмн.

МТС-р болн совхозмудар силос хурадж авлгынā техник болмар бāāнā, зүг тедниг тасрхән угагьар өдр-сө уга көдлгдж, агрегат болгын көдлмшин кемджāгьāн давуудж күцāлг болдгар бүрдāх кергтā. Комбайнас силос дарх газрур көк өвс зөбцхādг көлгн-күчиг силос хурадж авлгынā агрегатс нег-чигн агчмд зөгсдго болдгар гаргьдж бүрдāгдх зөвтā. Автомашинās көк өвс буулгьлгьинг болн силос дардж давталлгьинг машингьār икār келгын эрки чинртā. Йигдж машингьār келгын, силос дардж авлгынā көдлмшиг түргдүлх деерāн, дардж авчх силосин чинринь өбдлүлдж ясхмн.

Эрдни-шишāг силос гидж хуралгынā болзгнъ ик эртār болла, болв зāрм газрумдар силос хадлгын удаддж йовна. Үлгүрнъ, силос дарлгынā зурагьан 9—14 процент күцāсн Ворошиловск, Буденновск, Ессентукск болн талдāн чигн зāрм раййодар эрдни-шишāн силос дардж авлгын дегд багьгар кегдсн бāāнā. Силос дардж авлгьинг сāāнār гарддж, силос хурадж авлгынā техникиг өбдм аштагьар оэлдж, силос дардж авлгынā зуураг колхоз болн совхоз болгьнар күцāлгын—партин райкомсин болн района күцāгч комитетсин эрки төрмүд болджана.

Силос дардж авлгынā көдлмшлā зерглүлдж буудāн культур тārгдсн цугагьугас соломурадж авлгын түргдүлх кергтā. Эн джилд тārāн маштгар ургьв, тер учрар соломонь малин сән гидг хот болдж гарчана. Цагтнв хамдж-цуглуудж, малин үвлзнэгин өбр скирдлдж авлгын, малин хотин көрнъ икдүлгьнā тускар килмдж гаргьлгын болджана. Хагсуганьгин болн хур-чиг татгчн ашд өвсн ургьад кесг газрумдар өвснā ургьц татг болсн эн джилд, соломурадж авлгын нег-үлү эрки чинртā. Өвснā татгиг соломурадж авч күцāдж болхмн. Соломиг түрүн нүүрт йовх колхозмудин болн совхозмудин үлгүрār хамцулдж, скирдлдж авх кергтā. Үлгүрнъ, Петровск районд тингдж келж йовна. Үнүнд, тинм скирдс тāvдж соломура хадгьлхла, сән болдгичн меддж авч. Негдвār болхла эдн бички-бичкнār тāvгдсн скирдслā āдлār ик орм ээлхч, хойрдвар болхла—

(Чилгын 2-ч халх).

